

ประโยค ๑-๒

ปัญหา บาลีไวยากรณ์

สอบครั้งที่ ๓๐ วันที่ ๒๓ ธันวาคม ๒๕๖๘

๑. อะไรชื่อว่ากัมมธารยสมาส ฯ มีเท่าไร ฯ อะไรบ้าง ฯ (๒๕๕๕/๒)
๒. อะไร ชื่อว่าตัมปปริสสมาส ฯ และตัมปปริสสมาสนั้น มีเท่าไร ฯ อะไรบ้าง ฯ (๒๕๕๔/๒)
๓. อะไร ชื่อว่าทวันทวสมาส ฯ มีเท่าไร ฯ อะไรบ้าง ฯ ปตฺตจิวรํ, สมณพราหมณา จัดเป็นอย่างไรหน ฯ (๒๕๕๕)
๔. สมาสเช่นไร ชื่อว่าอภัยยิภาวสมาส ฯ และอภัยยิภาวสมาสนั้นมีเท่าไร ฯ อะไรบ้าง ฯ ปจฺจมาตฺตํ, อชฺฌมตฺตํ จัดเป็นอย่างไรหน ฯ (๒๕๕๔)
๕. ในโคตตตัทธิต มีปัจจัยเท่าไร ฯ อะไรบ้าง ฯ (๒๕๕๔/๒)
๖. ในชาตาตัทธิต มีปัจจัยเท่าไร ฯ อะไรบ้าง ฯ กาสาวํ, ปจฺจิมํ, เมธาวิ ลงปัจจัยอะไร ฯ ในตัทธิตไหน ฯ (๒๕๕๕)
๗. ในเสฏฐตัทธิต มีปัจจัยเท่าไร ฯ อะไรบ้าง ฯ ราชคหิโก แปลว่าอะไร ฯ ลงปัจจัยอะไร ฯ ในตัทธิตไหน ฯ (๒๕๕๕/๒)
๘. ในภาวตัทธิต มีปัจจัยเท่าไร ฯ อะไรบ้าง ฯ ปุชฺณีโย, อโยมยํ, ปุณฺณวา ลงปัจจัยอะไร ฯ ในตัทธิตไหน ฯ (๒๕๕๔)

ใช้เวลา ๓ ชั่วโมง.

ประโยค ๑-๒
เฉลย บาลีไวยากรณ์
สอบครั้งที่ ๓๐ วันที่ ๒๓ ธันวาคม ๒๕๖๘

๑. **ตอบ** นามศัพท์ ๒ บท มีวิภัติและวจนะเป็นอย่างเดียวกัน บทหนึ่งเป็นประธานคือนามนาม บทหนึ่งเป็นวิเสสนะคือเป็นคุณนาม หรือเป็นคุณนามทั้ง ๒ บท มีบทอื่นเป็นประธาน ที่ท่านย่อเข้าเป็นบทเดียวกัน ชื่อว่ากัมมธารยสมาส ฯ
- (กัมมธารยสมาสนั้น) มี ๖ อย่าง คือ วิเสสนปุพฺพปโต, วิเสสนตุตฺรปโต, วิเสสนนภยปโต, วิเสสนปมปโต, สมภูวณปุพฺพปโต, อวธารณปุพฺพปโต ฯ
๒. **ตอบ** นามศัพท์มี ๖ วิภัติเป็นต้นในที่สุด ท่านย่อเข้าด้วยบทเบื้องปลาย ชื่อว่าตปฺปฐิสมาส ฯ
- ตปฺปฐิสมาสนั้น มี ๖ อย่าง คือ ทุตฺติยาตปฺปฐิส, ตุตฺติยาตปฺปฐิส, จตฺตตฺติตปฺปฐิส, ปณฺณมิตปฺปฐิส, จญฺฐิตปฺปฐิส, สตตฺตมิตปฺปฐิส ฯ
๓. **ตอบ** นามนาม ตั้งแต่ ๒ ศัพท์ขึ้นไป ท่านย่อเข้าเป็นบทเดียวกัน ชื่อว่าทวันทวสมาส ฯ
- ทวันทวสมาสนั้น มี ๒ คือ สมหาโร ๑ อสมหาโร ๑ ฯ
- ปตฺตจฺจิวรี จัดเป็น สมหาโร ฯ
- สมณพฺรหฺมณฺหา จัดเป็น อสมหาโร ฯ
๔. **ตอบ** สมาสที่มีอุปสัคหรือนิบาตอยู่ข้างหน้า ชื่อว่าอัพยยิภาวสมาส ฯ
- อัพยยิภาวสมาสนั้น มี ๒ คือ อุปสัคคปฺพพะกะ ๑ นิปาตปฺพพะกะ ๑ ฯ
- ปจฺจภทฺตํ จัดเป็นนิปาตปฺพพะกะ ฯ
- อชฺชมตฺตํ จัดเป็นอุปสัคคปฺพพะกะ ฯ
๕. **ตอบ** ในโคตตตฺตทิต มีปัจจัย ๘ ตัว คือ ณ ฌายน ฌานน ฌเญย ฌิ ฌิก ฌว ฌเณ ฯ
๖. **ตอบ** ในชาตาทิตฺตทิต มีปัจจัย ๓ ตัว คือ อิม อีย กีย ฯ
- กาสาํ ลง ณ ปัจจัย, ในราชาทิตฺตทิต ฯ
- ปจฺจจิโม ลง อิม ปัจจัย, ในชาตาทิตฺตทิต ฯ
- เมธาวิ ลง วิ ปัจจัย, ในตทสสฺสทิตฺตทิต ฯ
๗. **ตอบ** ในเสฏฺฐตฺตทิต มีปัจจัย ๕ ตัว คือ ตร ตม อียิสฺส กีย อิกฺข ฯ
- ราชคหิโก แปลว่า ชนผู้เกิดในเมืองราชคฤห์ หรือผู้อยู่ในเมืองราชคฤห์,
- ลง ฌิก ปัจจัย, ในตฺตยธาติตฺตทิต ฯ
๘. **ตอบ** ในภาวตฺตทิต มีปัจจัย ๖ ตัว คือ ตต ฌนฺย ตตฺน ตา ณ กณฺ ฯ
- ปฺปชฺชโนโย ลง อีย ปัจจัย, ในฐานตฺตทิต ฯ
- อโยมยํ ลง มย ปัจจัย, ในปกติตฺตทิต ฯ

ใช้เวลา ๓ ชั่วโมง.

ข้อแนะนำการตอบปัญหา

ในการเฉลยปัญหาไวยากรณ์นี้ ผู้เฉลยเลือกใช้รูปแบบ “การตอบแบบทวนคำถาม” กล่าวคือ การนำข้อความในคำถามมาเรียบเรียงเป็นประโยคคำตอบที่สมบูรณ์ เพื่อให้ให้นักเรียนคุ้นเคยกับการเขียนตอบที่ชัดเจน สุกภาพ และลดความผิดพลาดในการสื่อความหมาย ซึ่งเป็นรูปแบบที่นิยมใช้ในการสอบวัดผลธรรม-บาลี สนามหลวง โดยมีหลักการง่าย ๆ คือ “ถามอย่างไร ตอบอย่างนั้น” และเมื่อถาม “จง...” ให้ตอบ “ได้...”

ทั้งนี้ ไม่ควรใช้รูปแบบการตอบแบบเจาะจง (ตอบสั้น) เพราะจะทำให้คำตอบดูห้วน ไม่สุภาพ และสื่อความหมายไม่ชัดเจนว่ากำลังตอบในประเด็นใด ซึ่งอาจสร้างความลำบากให้แก่กรรมการในการพิจารณา คะแนนได้